

Дар'я Нагорська,
здобувач вищої освіти
факультету педагогічних технологій
та освіти впродовж життя,
(Державний університет «Житомирська політехніка»)

Марина Оксютович,
кандидат філософських наук,
(Державний університет «Житомирська політехніка»)

ДИТЯЧА АГРЕСИВНІСТЬ: ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ ТА КОРЕКЦІЇ

Постановка проблеми. У полі зору спеціалістів у сфері психологічного здоров'я знаходиться проблема агресії у дитячому віці. Розуміння природи та причин цього явища є обов'язковою умовою професійної психологічної допомоги дитині, яка демонструє таку поведінку. Дитяча агресія – проблема, з якою стикаються практично кожні батьки. Вона є найбільш розповсюдженою причиною звернення до дитячого психолога. Проявляючи себе на вербальному і поведінковому рівні, вона призводить до труднощів з адаптацією дитини в дошкільному навчальному закладі та школі, а також призводить до складнощів взаємодії в групі однолітків або в сімейному колі. Внутрішні причини агресії у дітей можуть відрізнятися.

Виклад основного матеріалу. Термін «агресія» часто асоціюється з:

- негативними емоціями (злість і ненависть);
- мотивами (прагнення образити іншого або нашкодити).

Агресію розглядають як «поведінку, спрямовану на заподіяння шкоди або збитку іншій живій істоті, яка має всі підстави уникати подібного до себе з собою ставлення». Виокремлюють такі три основні характеристики агресії:

1) агресія обов'язково включає навмисне, цілеспрямоване заподіяння шкоди жертві;

2) як агресія може розглядатися тільки та поведінка, яка направлена на заподіяння шкоди або збитку живим організмам;

3) жертви мають мотивацію уникнення подібної з собою взаємодії.

У науково-методичній зарубіжній та вітчизняній літературі немає чіткого визначення поняття «дитяча література». Найчастіше тут мається на увазі такий стан дитини, при якому вона силою прагне отримати те, що хоче, або за допомогою сили реагує на неприємності. Часто діти використовують агресію як доступну форму вирішення складних ситуацій. Досягнувши хоч раз успіху таким чином, дитина починає йому віддавати перевагу. Тоді агресивність починає закріплюватись як риса характеру. Саме тому дітям необхідна допомога в засвоєнні загальноприйнятих норм та правил.

Причини появи агресії у дітей:

1. Біологічні чинники

- нервова система
- генетичні впливи
- біохімічні чинники

2. Фрустрація

- гнів
- депривація
- адаптація

3. Соціальне навчіння

- навчіння через спостереження
- сім'я
- субкультура і мас-медія

4. Аверсивні випадки

- біль
- спека
- атакуюча поведінка

- тиснява
  - збудження
5. Масова культура
- масова свідомість
  - телебачення
  - групові впливи

Також до причин виникнення агресивної поведінки може відноситись збільшення кількості дітей з особливостями розвитку. Часто порушення розвитку можуть не проявлятися дуже виражено. Але, коли дитина потрапляє в нові для нього умови в дошкільному навчальному закладі або школі, патологічні прояви можуть ставати більш помітними, тому часто приводять до небажаної і агресивної поведінки.

Для корекції такої поведінки, перш за все спеціаліст-психолог має застосувати методи діагностики, до яких відноситься збір анамнезу, бесіда з дитиною, спостереження, тестове обстеження. Одним з найбільш ефективних методів корекції агресивних проявів у дитини є метод ігрової терапії. Цей метод об'єднує широкий спектр прийомів і корекційних стратегій, які дозволяють працювати з різними варіантами дитячої агресії, включно з випадками патологічної агресії у дітей з ментальними порушеннями.

Висновки. Існує значна кількість досліджень, присвячених вивченню дитячої агресивної поведінки. Однак, багато запитань в цій темі залишаються відкритими. Тому, помітивши у дитини прояви агресивної поведінки, потрібно одразу звертатись до спеціаліста-психолога. Розібравшись в причині такої поведінки, він почне корекційну діяльність. Варто пам'ятати, що позитивні зміни в агресивній поведінці можуть бути тільки за умови систематичної роботи всіх дорослих в оточенні дитини, включно з батьками та

вихователями в дошкільному навчальному закладі або вчителями в школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Психологічні засоби роботи з агресією в дитячому віці : Навчально-методичний посібник / Загурська І.С., Фальковська Л.М., Весельська А.Л., Дем'янчук Ю.Ю. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2019. 45 с.

2. Рубель Н., Князев В., Дубашідзе Н. Терапія і корекція агресії : Кишеньковий довідник дитячого психолога. Київ : ДІА, 2020. 96 с.

3. Слюсар В. М. Поняття «агресія» у предметному полі соціальної філософії в контексті дослідження проблем насилля. *Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. Серія: філософські науки.* 2014. № 18. С. 68 – 79.